

Bulitinu Infurmativu

Tu 01-lu di Martsu 2010, alânci tu dzuarlu “Cuget Liber” di Custantsa / Rumânii, unu articulu (“**Aromânii din Albania refuză să devină masa de manevră pentru revendicări teritoriale**”), tu cari autoarea, Alina Bârgăoanu – Vasiliu, fuvirseashti sh-cacuzburashti Consillu Armânjiloru câtâ cumu sh-alti sutsati armâneashtsâ tsi cilâstâsescu trâ avigljearea a limbâljei sh-a culturâljei armâneascâ.

Trâ unâ limbidzari, cumu sh-trâ unâ dealihea infurmari a adyivâsitoriloru alushtuii cotidianu, aclo iu alânci articullu numâsiti ma-ndzeanâ, tu tsi mutreashti tuti atseali tsi furâ arâdâpsiti di autoarea articullui, cumândâsearea Consillui Armânjiloru andreapsi unâ carti, tsi aua sh-ndauâ dzâli lj-u pitricu a redactorlui shef alushtuii dzuaru, ca unu “ndreptu la replicâ”, pâlâcârsinda-lu ta s-da cali trâ alânceari.

Trâ infurmarea ali mass-media armâneascâ , dâmu ma-nghiosu, apriusâ tu limba armâneascâ, aestâ carti. Trâ atselji tsi acâkisescu ghini limba rumânâ dâmu tu soni sh-carta originalâ, ashî cumu fu pitricutâ la dzuarlu “Cuget Liber”.

Consillu Armânjiloru / Makedonarmânjiloru
Biroulu di Cumândâseari

tu 15-li di Martsu, 2010

(Bulitinu Infurmativu Nr. 19)

(Consillu Makedonarmânjiloru)

Head Office: *Moscopoli / Voskopoje – Curceaua / Korce – Po. Box 54, Korce, Albania*
Donation : ALPHA BANK, Korce – “Keshili i Armuneve”, Account No. 012425011001008
www.makedonarman-council.org e-mail : info@makedonarman-council.org

Cătră Domnulu Redactor Shef, dzuuarlu „Cuget Liber” – Custantsa

Ndreptulu la replică – Articullu alâncitu tu dzuuarlu “Cuget Liber”, tu 01-lu di Martsu 2010,
“**Aromânii din Albania refuză să devină masa de manevră pentru revendicări teritoriale**”,
simnatu di Alina Bârgăoanu-Vasilii

Tinjisite Domnu Redactor Shef,

Ti furnjia câ tu articullu numâsiti ma-ndzeanâ suntu nyrâpsiti luyurii tsi mutrescu maxusu Cunsillu Armânjiloru, vâ pâlcârsimu, tu numa ndreptului trâ replică, s-dats cali s-alânceascâ tu dzuuarlu tsi-lu cumândâsits, limbidzârli arâdâpsiti ma-nghiosu.

Luyursearea a Consillui Armânjiloru (CA) – ca unâ institutsiuni tsi prupagâ “panelinizmolu”, tsi bagâ angrânji tu etnia armâneascâ, institutsiuni tsi tu aestu articulu easti numâsità “organizatsiuni neo-armânistâ” di “talibanji rumânofobi” – easti unâ xichi di nicânushteari icâ unâ ignurari a statutului alushtuii consilu, statutu tsi fu andreptu tu noima evropeanâ di adzâ sh-tsi fu aprukeatu di organismili evropeani câtâ cumu sh-di Consillu ali Evropâ sh-directoratlu ghegeneralu OING di la Consillu ali Evropâ.

Autoarea alushtuii articulu va sâ scoatâ tu miydhani shubeia scupolui trâ cari s-ari thimiljiusità Consillu Armânjiloru, lucru tsi vahi va-lj ciushueascâ icâ ciurtueascâ tuts atselji tsi nu cânoscu thematica ditu aestu articulu sh-vahi va s-alasâ unu toru di shubei andicra di tuti cilâstâserli ali Consillu Armânjiloru.

Trâ unâ limbidzari cum sh trâ unâ dealihea infurmari a adyivâsitorloru, prindi s-dzâtsemu câ CA easti unâ organizatsiuni internatsiunalâ non-guvernamentalâ tsi fu nyrâpsità la giudico, tu Arbinishii, sh-ari scamnulu Muscupolea, poli luyursità ca unu kентru di culturâ nai ma di simasii trâ Armânji. Tu aestu consilu suntu membri sutsati armâneshtsâ nai ma riprizintativi, ditu Arbinishie, Ripublica Ex-Iugoslavâ Makidunia, Vâryârie, Rumânie, Sârbie, Frântsie, Ghirmânie.

Tuti aesti sutsati sh-loarâ borgea ta s-veaglji limba sh-cultura alushtuii populu reghionalu, Armânjli, populu tsi ari ndreptulu la identitatea a lui ahoryea, tu unâ Evropâ a multiturlijlei / diversitatiljei tu unitati, populu trâ a curi catandasi nâ si pari câ lj-adunâ gailelu dzuuarlu “Cuget Liber” di Custantsa. Trâ aesta, catandasea di cari sâ zburashti tu articulu, mutrindalui Armânjli ditu Arbinishie, minuimu câ s-tindi tu tutu spatslu ditu Balcanu.

Ufilisindalui unâ turlii ahoryea di manipulari, autoarea alushtuii articulu fuvirseashti, rizilipseashti sh-cacuzburashti Consillu Armânjiloru, câ taha CA nu-lj luyurseashti Armânjli ditu Gârtsii unâ “minoritati natsiunalâ”. Dealieha easti: CA canâ oarâ nu va sâ zburascâ tu numa ali unâ sutsatâ, tsi nu easti membrâ CA, iutsido iu s-hibâ ea.

Câuscândalui catastasea armânjiloru ditu cathi cratu ditu Balcanu, CA tinjiseashti optsiunea armânjiloru ditu cathi cratu, aclo iu elji bâneadzâ. Tu Gârtsii, maxus aoa, tu locurli ditu Makidunia Anticâ, locurli a makedonarmânjiloru, elji ishishi s-luyursescu “populu constitutivu”, ti itia câ statlu

modernu gârtescu di adzâ, fu adratu deadunu cu gretslji, protlu cratu natsiunalu ditu Balcanu, dupu elu l-j-câlcârâ torlu sh-alanti craturi natsiunali, cum easti sh-Rumânia.

Cu idyia nutritâ, CA tinjiseashti calea tsi u aleapsi Comunitatea Armânjiloru ditu Rumânii, nai ma riprizintativâ sutsatâ armâneascâ di-aoa, cari, fârâ sâ-lj si bagâ zori di nafoarâ, cilâstâseashti trâ amintarea pricânushteariljei ca minoritati natsiunalâ, minuindalui câ mashi unâ ahtari pricânushteari âlj siyuripseashti avigljearea a identitatiljei armâneascâ.

Tu-atsea tsi mutreashti alanti lucru nyrâpsiti tu articulu, fârâ ta s-vremu s-intrâmu tu unâ muabeti stearpâ, easti ghini sâ scutemu tu miydhani ndauâ limbîdzâri.

“Mpârtsarea” armânjiloru tu dauâ tâbâbilji, di cari sâ zburashti tu articulu, pali easti unâ turlii di manipulari andreaptâ di tsercljiuri ultranatsiunalisti ditu Rumânie, tsercljiuri tsi taha agiutâ “sutsati rumâneshtsâ di pisti sinuru”. Vahi ashi s-hibâ, cându easti zborlu di sutsati safi rumâneashtsâ, ama cându easti zborlu di “sutsati armâneshtsâ”, sh-atumtsea câ tse “di pisti sinuru” (?), aesti tsercljiuri ultranatsiunalisti matsinâ sh-ankeadicâ unitatea armânjiloru di iutsido.

Naca azvoami aestâ catastasi paradoxalâ ditu unâ dealihea nicânushteari a dukeariljei safi armâneascâ, icâ ditu unâ theorii tsi mutreashti rollu sh-stabilitatea ali Rumânii, theorii tsi nu poati s-hibâ exihisitâ icâ nu-ari vârnâ thimeljiu ?

Zborlu “revendicâri teritoriale” cu noima cu cari fu ufilisitu sh-prizintatu tu articulu, cutreamburâ sh-lâhtârseashti itsi armânu, iutsido iu bâneadzâ, tu Rumânii icâ tu altu cratu ditu Balcanu. Aestâ alâtusitâ mindueari andicra di publumatica armâneascâ, spusâ tu articulu, nu l-jia tu isapi atsea tsi, di daima, armânjli nu-astrâxirâ: sinurli-a locurilor, sinurli-a mindueriloru, sinurli-a dukeriloru. Tr-atsea elji di totna furâ, sh-nica adzâ suntu luyursits, unâ apunti anamisa di ethnilji ditu Balcanu.

Chiola isturia ditu anjlji ditu soni nâ spusi aestâ xichi di libirtati tu mindueari sh-tu dukeari tsi azvoami ditu sinurli a craturiloru natsiunali, sh-cari pân’ tu soni agiutâ mashi trâ amintarea ancâcituriloru interethnitsi, mari znjii trâ isihia tu Balcanu câta cumu sh-tu Evropâ.

Tr-aesta, Armânjli nu potu s-hibâ, nitsi “românofobi”, nitsi “grecofobi”, nitsi albanofobi”, nitsi “bulgarofobi”, ashi cumu âlj numâseashti autoarea articullui.

Tu aestâ aradhâ di idhelji, thimsimu ma-nghiosu unâ cumatâ ditu esulu nyrâpsitu di multu avdzâtlu giurnalistu ditu Avstrie, Karl-Makus Gauss, unâ dealihea caldâ pledoarii trâ unu populu sh-unâ limbâ, fuvirsiti cu chirearea: “*Chiola existeadzâ năulu evropeanu? (...) Chiola existeadzâ aeshtsâ uoaminji cari au dukeari andicra di tutu tsi s-aflâ pi-aestu locu sh-cari nu l-jia tu isapi yishterili / axiili-a loru natsiunali, uaminji a curi nu l-angreacâ s-mindueascâ shi sâ zburascâ tu dauâ icâ tu ma multi limbi, uoaminji cu skiniratu trâ cari sinurili nu furâ unâ obsesii sh-di daima urdinarâ, trâ lucurlu a loru di imburlâki, anamisa di datâ sh-ascâpitatâ, anamisa di nothu sh-keari, uoaminji tsi sh-amintâ identitatea pritu contactulu cu culturli xeani; ti tuti-aesti nu prindi s-lâ si bagâ zori, trâ furnjia câ elji di totna li-avurâ tu bana a loru. Pi shcurtu: năulu evropeanu, existeadzâ: elu easti ARMÂNLU...(...)Pionerli ali Evropa libirâ, a curi sinuri s-hibâ dishcljisi nu mashi ti prâmâthilji, ama sh-ti uoaminji. Armânjli, s-pari câ suntu nai ma ghini armâtusits trâ naua Evropâ. ATSEA TSI NOI MIZI PRINDI SÂ-NVITSĂMU, ELJI CHIOLA SHTIU ! (...). Atsea tsi mini caftu, sh-pali caftu, suntu: pricânushteara a limbâljei armâneascâ ca unâ axii culturalâ evropeanâ sh-ca unâ limbâ*

internatsiunalâ trâ conferintsi! Evropa s-hibâ unâ Evropâ a multiturlijei / diversitatiljei icâ nu voiu s-avdu di itsi altu tsiva! Yinitorlu a Evropâljei, va hibâ ashi cumu va hibâ apufusitâ / kiskinipsitâ prublimatica armâneascâ”

Turnânda-ni la articullu ditu dzuaru, luyursimu câ tuti ahândoasili fuvirseri câtrâ tuti atseali sutsati armâneshtsâ tsi cilâstâsescu trâ avigljeara a limbâljei sh-a culturâljei armâneascâ nu au vârnâ thimeljiu. Ma multu de-aesta, luyursimu câ articullu nu lja tu isapi atsea tsi mutreashti esentsa a vigljeariljei ndrepturiloru a uomlui, cari tu noima a sistemului evropeanu s-andrupashti di thimeljilu câ *“itsi uomu, itsi cumu sâ-lj hibâ arâzga, fisea icâ soartea, ari ndrepturi tsi nu prindi s-cârteascâ vârnâ cratu”*.

Tuti cilâstâserli alushtoru sutsati armâneshtsâ câtâ cumu sh-tutâ minarea deadunu a Armânjiloru ditu Balcanu sh-ditu Evropâ, prindi s-hibâ luyursiti ca unâ minari evropeanâ normalâ sh-dimucriticâ tsi andrupashti ndreptulu a uomlui la limba sh-cultura lui, tsi andrupashti avigljeara sh-developarea a limbiloru reghiunali icâ cama ptsânu asprânditi.

Ufilisearea, tu numa Armânjiloru, di turlilji sh-turlilji di sintagmi cumu **“Patria-mamâ”**, **“dialectu a limbâljei rumânâ”**, **“arâzgâ rumânâ”**, **“parti di popullu rumânu”** – sintagmi tsi sh-au loclu mashi tu anjlji di prupagandâ rumâneascâ ditu mesea di etâ 19 – nu s-uiduseashti cu noima a sistemului evropeanu di adzâ cari prupagâ sh-veaglji multiturlia culturalâ. Ma multu, ahtâri argumenti spunu nica nâ oarâ simplismulu tu tsi mutreashti prublimatica armâneascâ, prublimaticâ tsi easti multu ma complexâ di cumu easti scoasâ tu videalâ tu aestu articulu.

Autoarea articullui dzâtsi câ *“nai ma multsâlji lingvishtsâ suntu sinfunji câ armâna easti unu dialectu ali limbâljei rumânâ”* fârâ s-lja tu isapi (vahi ti itia a ignorantsâljei icâ ali xichea di vreari) atsea tsi nyrâpsirâ alantsâ *“nai ma multsâ”* lingvishtsâ cari dzâcu câ limba armâneascâ easti unâ limbâ ahoryea, limbâ tsi s-amintâ tu Makidunia Anticâ, aproapea cu 300 anji nintea atsiljei ditu Dacia ! Tu aestâ aradhâ di idhei dâmu ma-nghiosu unâ cumatâ ditu tsi dzâsi Cicerone Poghirc: *“Anamisa di armânâ sh-rumânâ, fârâ di altâ, nu easti zborlu di identitati, di idyia limbâ, easti zborlu mashi di unâ uiduseari structuralâ sh-matirialâ di simasii”*, (...), *“prindi s-nu-agârshimu câ spatslu makiduneanu fu romanidzatu tu kirolu di cama di dauâ eti nintea ali Dacia(148 n.Hr.)”*.

Avdzâtlu romanistu ghermanu, Hans Martin Gauger, profesoru la Universitatea di Freiburg, dzâsi: *“Trâ mini, multu limbidu, Armâna easti unâ limbâ ahoryea di Rumânâ, easti parti di marea multiturlii / diversitati ama sh-unitati a romanitatiljei”*.

Ufilisindalui sintagmili di cari zburâmu ma-ndzeanâ, autoarea articullui va ta sâ-sh amintâ tesa di avucatu ali unâ minoritati ditu Arbinishii cari tu factu nu existeadzâ: minoritatea natsiunalâ **rumâneascâ** (!?).

Maca suntu tu Arbinishii niscântsâ Armânji tsi s-luyursescu Rumânji, easti a loru ndreptu. Ama s-tindzâ aestu finumenu tu tutâ Arbinushia, nu easti mashi unâ mari arshini, easti sh-unu mari piriçljiu. Noi putemu s-u asiuripsimu autoarea articullui sh-pi aestâ cali s-infurmâmu sh-kivernisea

ali Rumânii, câ tu Arbinishii, nai ma multsâlji Armânji voru ta sâ-sh xanaamintâ identitatea loru ahoryea, alargu di itsi sinferu politicu ali Rumânii icâ Gârtsii. Aesta s-duki sh-la Conferinta Armânjiloru andreaptâ di Consillu Armânjiloru (Makedonarmânjiloru), Curceaua / Arbinishii, tu 12-li di Andreu 2009, iu loarâ parti sh-multi sutsati armâneshtsâ ditu Arbinishii tsi suntu sh-membri tu consilu.

Tu numa alushtoru Armânji sh-tu numa alushtoru sutsati cilâstâseashti Consillu Armânjiloru (Makedonarmânjiloru). Ashi câ nu easti zborlu, ashî cum dzâtsi autoarea articullui, di “prozelitismu” di partea atsiloru Armânji icâ sutsati armâneshtsâ ditu Arbinishii, membri tu consilu. Consillu ari tu Arbinishii, Armânji tsi voru s-armânâ Armânji sh-cari nu mata astrâxescu prupaganda sh-manipularea politicâ di partea altoru craturi. Vrearea loru easti ta s-hibâ pricânuscuts, ashî cumu easti nyrâpsitu tu consitutsiunea a cratlui iu bâneadzâ, ca populu ahoryea cu limba sh-cultura a lui di eti, makedo-elino-latinâ. Tu tsi mutreashti sutsata “Aromânilor” cu atselji tsi s-luyursescu rumânji, easti multu limbidu câ aestâ sutsatâ easti andrupâtâ sh-finantsatâ di Rumânia. Atselu, sâ-lj dzâtsemu, “congresu” tsi fu andreptu pi-ayunii Tirana tu meslu Brumaru 2009 di Academia Rumânâ pritu Sutsata Macedo-rumânâ, fu mashi unâ apandisi la Congreslu tsi lu-avea tu minti s-lu andreagâ Consillu Armânjiloru, Tirana tu meslu Andreu. La aeastu congresu (tsi pânâ tu soni agiumsî ta s-hibâ andreptu ca unâ conferintsâ) cari prindea s-hibâ patronatu di Prezidentulu ali Adunarea Parlamentarâ di la Consillu ali Evropâ, fu câlisitu sh-unlu di vitseprezidentsâlji ali Sutsata Macedo-rumânâ di Bucureshti. Ca unâ apandisi la aestâ acljimari, fu andreptu pi ayunii sh-pi-ascumta atselu “congresu” di Tirana. Easti ghini sâ scutemu tu videalâ câ la aestu “pseudo-congresu” loarâ parti mashi ndauâ dzats di persoani, nai ma multsâlji di elji eara rumânji, sh-câ tuti cuvendili s-tsânurâ pi limba rumâneascâ.

Consillu Armânjiloru lj-câliseashti pi unu dialogu dishcljisu, tuts atselji tsi-lj frimitâ soartea alushtuiu populu, tuts atselji tsi voru s-cilâstâseascâ ti ridishtiptarea a dukeariljei armâneascâ. Mînduimu câ statlu arbinesu easti irbapi adzâ singuru, fârâ vârnâ altâ imixtiuni di n-afoarâ, s-limbidezascâ problema etnicâ sh-di relighii, pritu muabets dishcljisi cu tsitâtseanjli a cratlui.

Makidunia Anticâ, di cari tsânea sh-Epiru, easti loclu sh-patrida Armânjiloru, easti patrida tsi elji u poartâ tu suflitu di daima sh-dipriunâ, iutsido aclo iu lj-arcâ isturia. Fuvirsindalui Armânjlji tsi sh-voru locurili iu s-amintâ aestu populu, cu limba, cultura, adetsli sh-istutia a lui ahoryea, easti unu semnu di intolerantsâ shi xichi di tinjii trâ unu populu cari cu nâmuzi tricû pritu tuti aguderli ali isturii sh-tora, ia, nica nu-sh kiru vârtusheamea sh-volea ta sâ-sh veaglji atsea tsi Dumnidzâlû lj-u deadi cându s-amintâ: LIMBA!

Ligatu di aesta, ia tsi nyrâpsea Cicerone Poghirc: “Aprukearea a vlahiloru di civilizatsiunea sh-limba greacâ, di aestâ mâyipsitâ vâsilii, Gârtsia, aclo iu kiro di cama di dauâ njilji di anji sh-ngroapâ strâpâpânjli, easti idyia cu vrearea sh-cu ndreptulu a loru ta sâ-sh tsânâ limba di dadâ sh-adetsli, lucru tsi nu-lj nkeadicâ s-hibâ bunji tsitâtseanji grets, cânuscatûri di limbâ sh-culturâ greacâ” (“Romanizarea lingvisticâ și culturală în Balcani”, vol.”AROMÂNII – Istorie, limbă, destin”, Editura Fundației Culturale Române, Bucuresti, 1996).

Dâmândămu sh-urnipsimu autoarea articullui ditu “Cuget Liber” s-adyivâsească cartea alu Cicerone Poghiru, unu dealihea rumânu ama sh-unu mari sh-avdzâtu uomu cu shteari (fu profesor la Universitatea di Bochum / Ghirmâni sh-la Sorbona / Paris) tsi canâ oară nu avu nyrâpseri natsiunalisti... Ashi, multi lucrî va hibâ vidzuti tu-altâ lunjinâ, sh-vahi ashî prublimatica armânească va poată s-hibâ cama lishoru acâkisitâ di nâsa.

Ia câ tse, dukimu articollu ditu dzuuarlu “Cuget Liber” ca unâ turlî di manipulari a Armânjiloru ditu Rumâni, sh-nu ca unâ gâilipseari andicra di catandasea Armânjiloru ditu Arbinishii. Easti unâ dhukimii ta s-hibâ pimsâ prublimatica armânească tu unu spatsu gheograficu iu adzâ Rumânia nu mata poati s-gioacă rollu di “patria-mamâ”, trâ itia câ ti Armânjli ditu Arbinishii cratlu a loru di adzâ easti sh-patrîda a loru. Aestu lucrî, easti idyia sh-ti alantsâ Armânji, tsitâtseanji loiali tu Vâryârii, Gârtsii, Ripublica Ex-Iugoslavâ Makidunia, Rumâni, Sârbii.

Unâ ahtari turlî di nutritâ, adzâ, tu Evropa Unitâ, ufilisearea di ahtâri sintagmi, va ta sâ spunâ unu purtaticu politicu antidimocraticu sh-antievropeanu.

Tu locu di “gâilelu” andicra di catandasea Armânjiloru ditu Arbinishii tsi suntu tu piriçliju s-hibâ asimilats, Rumânia prîndi sâ-sh pricunoască apofasli polititsi nimînduiti, tsi s-ari faptâ ahurhîndalui cu giunitatea di etâ 19, kiro cându avea ahurhitâ sh-minarea di prupagandâ anamisa di Armânjli ditu Balcanu.

Easti ghini s-thimsimu sh-cadurlu politicu tu cari ahurhi aestu sinferu ali Rumâni trâ Armânji. Chiola autoarea articullui u dzâtsi, adâvgândalui tsitatlu alu Bălcescu tsi-lj videa Armânjli ca unu “avanpostu alu Rumânizmolui tu Balcanu”. Idyia idhei u avu sh Mihail Kogălniceanu tsi pîndzea prublema ardeleanâ câtâ Makidunia.

Alathusea ali Rumâni tu aestâ imixtiuni politicâ ditu Balcanu u avea dukitâ sh Anastase Hâciu, nyrâpsîndalui tu cartea a lui monumentalâ “**Aromâni. Comerç, industrie, arte, expansiune, civilizatie**” (1936, durusitu cu “Marele Premiu Năsturel” di Academia Rumânâ). “*Maca tu naua minari tsi ahurhi la anlu 1864, Armânjli trapsirâ nitraptili, virsarâ sândzâ, kirurâ aveari sh-isihi fârâ sinuri, Rumânia avu mashi amintaticu : diplomaticu, icunomicu, cuturalu. Pirifanjea shi zborlu tsi-sh lu-avea amintatâ Rumânia tu Balcanu pritu aestâ expansiuni culturalâ, sh-li-avea amintatâ pritu aestu populu di misiunari mintimenji, tsi eara irbapi sâ-sh kearâ sh-bana, (...) Crimili abominabili, keardirea umanâ, moralâ sh-matirialâ agudirâ unu populu isihu, ama mintitu multu ahânda di sculia alu D. Atanasescu di Târnova*”.

“Amintaticlu” di cari zburashti Hâciu, unlu di eali, easti Cadrilaterlu, tsi triclu tu “cutarlu” ali Rumâni mashi ti furnjia a numirlui di Armânji ditu Makidunia ditu kirolu a Turcului, tsi Rumânia âlj luyursea rumânji.

“Amintaticlu” Armânjiloru cu “agiutorlu” ali Rumâni: “Irenea di la 1913”, apufusitâ / simnatâ Bucureshti cându Makidunia fu mpârtsâtâ anamisa di 4-li craturi ditu Balcanu (Gârtsia, Arbinishia, Vâryâria, Sârbia), ashî s-arupsi trâ daima truplu armânescu; Cadrilaterlu fu turnatu la vâryari sh-Armânjli furâ arcats tu locuri ditu Rumâni tsi nu s-uidusea ti unu populu di munti; vini ahapsea ditu kirolu-a comunizmolui, lâ si lo tutâ avearea...

(Consillu Makedonarmânjiloru)

Head Office: *Moscopoli / Voskopoje – Curceaia / Korce – Po. Box 54, Korce, Albania*
Donation : ALPHA BANK, Korce – “Keshili i Armuneve”, Account No. 012425011001008

www.makedonarman-council.org e-mail : info@makedonarman-council.org

Ama ti haraua a loru, isturia easti adzâ sh-di partea loru: Evropa Unitâ easti garantulu trâ armânearea tu banâ a limbâljei sh-a culturâljei armâneascâ, tu unu yinatoru tsi va hibâ atselu a multiturlijei lingvisticâ sh-culturalâ. yinatorlu tu cari statili natsiunali, pritu nomlu evropeanu, va saibâ borgea ta s-veaglji limbili reghionali, minoritari, ma ptsânu zburâti.

Minarea armâneascâ modernâ di adzâ ditu Rumânii, dupu meslu Andreu 1989, easti tu aestâ nauâ noimâ evropeanâ, ea easti unâ actsiuni normalâ, tsi poati s-facâ mashi tu unu caduru dimocraticu datu di naua catastasi sutsial-politicâ tu unâ vâsilii tsi easti membrâ tu Uniunea Evropeanâ.

Avemû nâdia câ Rumânia va-sh spunâ mintiminia politicâ sh-câ, dupu Ripublica Ex-Iugoslavâ Makidunia, va hibâ protlu statu ditu Evropa di sud-est tsi va pricunoascâ Armânjli ca populu cu limba sh-cultura a lui ahoryea, ca minoritati natsiunalâ cu tuti ndepturli tsi-lj si pricadu ashi cumu easti nyrâpsitu tu nomurli evropeani.

Pritu aestâ pricânushteari, cratlu rumân va hibâ sh-unâ paradhigmâ di unu purtaticu dimocraticu, ashi va hibâ irbapi sâ spunâ câ poati sâ streacâ atselu sinuru di vâr'kiro câtâ acâkisearea ali problematicâljei a minoritâtsloru, ashi va poatâ sâ spunâ câ easti axiu ta s-pricânoascâ unu modelu trâ buna acâkiseari anamisa di grupurli etnitsi ditu unu spatsu unitaru.

Cu tinjii,

Consillu Armânjiloru / Makedonarmânjiloru

Biroulu di Cumândâseari

Prezidentu : Yiani Mantsu

Secretaru Gheneral : Niculaki Caracota

Simnâtura tu aestâ replicâ, di partea ali Comunitatea Armânjiloru ditu Rumânii, câtâ cumu sh-di partea sutsatiloru ditu Arbinishii, Vâryârii, Ripublica Ex-Iugoslavâ Makidunia, membri tu Consillu Armânjiloru, sh-u deadirâ :

Custica Canacheu, Rumânia – Prezidentu Comunitatea Armânjiloru ditu Rumânii

Arben Lena, Arbinishii – Vitseprezidentu Consillu Armânjiloru

Mita Papuli, R. Makidunia – Vitseprezidentu Consillu Armânjiloru

Steryiu Samara, Rumânia – Vitseprezidentu Consillu Armânjiloru

Nico Chiurkci, Vâryâria – Vitseprezidentu Consillu Armânjiloru

Către Domnul Redactor Șef al cotidianului „Cuget Liber” – Constanța

Dreptul la replică – Articolul publicat în “Cuget Liber”, la 01.03.2010,
“**Aromânii din Albania refuză să devină masa de manevră pentru revendicări teritoriale**”,
semnat de Alina Bârgăoanu-Vasilu

Stimate Domn Redactor Șef,

Întrucât în cadrul articolului mai sus citat, unele din considerații privesc Consiliul Armânilor (în continuare CA), vă rugăm să publicați în virtutea dreptului la replică următoarele precizări.
Definirea Consiliului Armânilor / MakedonArmânilor ca propagator al “panelenismului”, ca “dezbinator al etniei”, ca “talibani românofobi”, “organizație neo-aromânistă” este urmarea sigură fie a necunoașterii, fie a ignorării statutului CA, care a fost acceptat de organismele europene precum Consiliul Europei și Directoratul General OING de la CE.

Perseverența cu care autoarea articolului pune la îndoială scopul înființării CA induce în eroare pe cei care nu cunosc tematica dezbaterii și lasă o urmă de suspiciune cu privire la legalitatea demersurilor efectuate de către acesta.

Pentru corecta informare a publicului, precizăm că CA este o organizație non-guvernamentală, înregistrată în Albania, cu sediul la Moscopole, considerat ca unul din centrele de cultură cele mai importante ale Armânilor, din care fac parte cele mai reprezentative asociații armânești din Albania, Bulgaria, Republica Macedonia (FYROM), România, Serbia, Franța și Germania. Toate aceste asociații și-au propus ca scop prezervarea limbii și culturii armâne, pe care le consideră aparținând unui popor regional cu dreptul la identitate într-o Europă a diversității în unitate. Este evident vorba despre Armâni, un popor de a cărui soartă pare că se preocupă ziarul Cuget Liber. În acest sens și în perspectiva precizării despre CA, considerăm că titlul articolului citat mai sus poate fi corijat, înlocuind Albania cu întregul areal balcanic.

Utilizând subtila artă a manipulării, autoarea articolului acuză CA că nu a vizat niciodată o soluție de tipul “minoritate națională” pentru “vlahii Aromâni” din Grecia.

Este adevărat: CA poate vorbi numai în numele acelor asociații care fac parte din consiliu. Până la această oră, nici o asociație armânească din Grecia nu face parte din CA. Din acest considerent, CA nu poate vorbi și acționa în numele lor.

În deplină cunoștință a realității armânești din Balcan, CA respectă opțiunea Armânilor din fiecare stat în care trăiesc. În Grecia Armânii se consideră “popor constitutiv”, cunoscut fiind faptul că statul modern grec este creația comună a grecilor și armânilor, de altfel primul stat național din Balcani, precursor al celorlalte state din care și România face parte.

În aceeași perspectivă CA respectă poziția Comunității Armânilor din România, care militează fără nici o imixtiune din afară, pentru obținerea statutului de minoritate națională, considerând că acest statut este singura reglementare românească care poate asigura prezervarea identității armâne.

În ceea ce privește celelalte aspecte relevate în articol, dorim să aducem alte câteva precizări, fără dorința de a intra într-o polemică care ni se pare sterilă.

Așa zisa “divizare” a Armânilor în două tabere opuse este de fapt un artificiu întreținut în primul rând de unele cercuri din România, care din motive obscure, “fabrică” și încurajează cu banii contribuabilului român, așa zise “asociații românești din afara frontierelor” care dacă au o oarecare justificare pentru adevăratele comunități românești, sunt contraproductive atunci când este vorba despre Armâni. Această situație paradoxală denotă fie o serioasă necunoaștere a adevăratei simțiri a Armânilor, fie o inexplicabilă și deloc fundamentată teorie a rolului și stabilității României.

Subiectul unor “revendicări teritoriale”, așa cum sunt ele prezentate în cadrul articolului, poate da fiori oricărui armân, cetățean al României sau al celorlalte state balcanice.

A “flutura” în fața Armânilor, și a Consiliului Armânilor (MakedonArmânilor) fantoma “Epirului de Nord” este o provocare gravă atât pentru armâni cât și pentru statul român.

Această abordare simplistă și deloc justă asupra Armânilor nu poate rezolva problemele cu care se confruntă România, pentru simplul fapt că Armânii, dintotdeauna, au fost împotriva oricărei granițe, de gândire, simțire sau teritoriu. Pentru simplul fapt că Armânii au fost INTOTDEAUNA un liant, o punte între etniile balcanice.

Istoria, chiar și cea mai recentă, este martoră a spiritului restrictiv impus de granițele statelor balcanice moderne, spirit care a dus la conflicte etnice, politice, cu repercusiuni grave pentru stabilitatea Balcanilor și a Europei.

Din acest considerent Armânii nu pot fi “româno-, greco-, albano-, bulgaro-fobi” cum îi califică autoarea articolului.

În acest sens, cităm dintr-un articol, publicat de un cunoscut și respectat jurnalist austriac și european, Karl-Markus Gauss, care este o caldă și mișcătoare pledoarie pentru un popor și o limbă aflate în pericol: *“Există deja noul European? (...) Există deja acești oameni, receptivi față de tot ce există în lume, care nu se bazează în mod grosolan pe posesiunile lor naționale; cărora nu le vine greu, ci le face plăcere să gândească și să vorbească în două sau mai multe limbi; care nu-și referă acțiunile și năzuințele, în mod meschin, asupra unui singur stat ci mereu mai multe; pentru care granițele nu înseamnă obsesie ci o depășire cotidiană; care dintotdeauna practică comerțul și circulația între est și vest, nord și sud; care își câștigă identitatea tocmai din contactul cu diferitele culturi; cărora toate acestea nu trebuie să li se impună ca niște țeluri mărețe, fiindcă ei, din timpuri străvechi, trăiesc toate acestea. Pe scurt: există noul om european. **El este ARMÂN...** (...) Pionieri ai unei Europe libere, ale cărei granițe să fie permeabile nu numai pentru mărfuri, ci și pentru oameni, Armânii se pare că sunt cel mai bine înarmați pentru o Europă nouă. CEEA CE ABIA NOI TREBUIE SĂ ÎNVĂȚĂM, EI ȘTIU DEJA! (...) Ceea ce pretind eu categoric, cu insistență ultimativă, sunt deci: recunoașterea limbii armâne ca un bun cultural european și ca limbă internațională de conferințe! Europa va fi una a diversității sau nu mă mai interesează deloc!*

Viitorul Europei va fi hotărât de problema armânească! (“Was wir erst noch lernen müssen”/Ceea ce încă mai trebuie să învățăm”, vol.”Europa”, Editura Bawag-Edition Literatur, Viena)

Revenind din nou la articolul din ziarul dv., considerăm că gravele acuzații la adresa asociațiilor care militează pentru prezervarea limbii și culturii armâne, nu sunt justificate. Mai mult, considerăm că articolul încalcă esența protecției drepturilor omului care în sistemul european se bazează pe afirmația fundamentală că *”orice om, urmare a originii sale, a naturii și destinului său, are drepturi imprescriptibile față de care nu ar trebui să prevaleze nici o rațiune de stat”*.

A acțiunile acestor asociații precum și mișcarea în ansamblu a Armânilor din Balcani și Europa, se înscrie în normala și democratica mișcare europeană care sprijină dreptul omului la limba și cultura lui, apărarea și dezvoltarea limbilor regionale sau mai puțin răspândite.

Utilizarea, în numele Armânilor, a unor sintagme de genul **“Patrie-mamă”**, **“dialect al limbii române”**, **“originea română”**, **“parte a poporului român”** demne de jumătatea secolului al 19-lea, este inutilă și inacceptabilă astăzi când Europa încearcă să se reconcilieze cu ea însăși prin acceptarea diversității ei culturale. Argumentele utilizate sunt desuete și dau dovadă de simplism în abordarea unui subiect atât de complex.

Autoarea articolului afirmă că *“majoritatea lingviștilor sunt de acord că aromâna este un dialect al limbii române”*, ignorând cealaltă “majoritate” a lingviștilor care susțin că aromâna este o limbă aparte, apărută în Macedonia Antică, cu aproape 300 de ani înaintea celei din Dacia!

În acest sens, dăm un citat din renumitul lingvist și indoeuropenist român, Cicerone Poghiric: *”În realitate, între aromână și dacoromână este departe de a fi vorba de identitate, ci doar de concordanțe structurale și materiale importante.”* *“(…) nu trebuie să uităm că aria macedoneană a fost romanizată cu mai mult de două secole înaintea Daciei (148 i.Hr.)”*

Să amintim și părerea unui renumit romanist german, Hans-Martin Gauger, profesor la Universitatea din Freiburg: *“Pentru mine Armâna, o limbă clar separată de Română, face parte din marea diversitate însă și unitate a Romanității”*.

Legat de sintagmele mai sus pomenite autoarea se vrea avocatul unei minorități inexistente în Albania: *“minoritatea națională românească”* (!?).

Dacă există în Albania unii Armâni care se consideră Români, este dreptul lor. A extinde acest fenomen la toți Armânii din Albania este nu numai nejust dar și periculos. Noi putem s-o asigurăm și, pe această cale să informăm și guvernul României, că în Albania majoritatea Armânilor doresc să-și revendice identitatea aparte, departe de interesele politice ale României sau Greciei. Acest lucru s-a văzut clar cu ocazia Conferinței organizate de Consiliul Armânilor (MakedonArmânilor), la Korcea, 12 decembrie 2009, când au luat parte multe asociații ale Armânilor din Albania care sunt și membre în consiliu.

În numele acestor Armâni și asociații acționează Consiliul Armânilor (MakedonArmânilor). Ca urmare, CA nu are “prozeliți” în Albania, ci Armâni care doresc să rămână Armâni și nu mai

doresc să fie supuși propagandei și manipulării politice a altor state. Dorința lor este de a fi recunoscuți, conform constituției statului în care trăiesc, ca popor aparte, cu limba și cultura lor milenară, de sorginte macedo-elino-latină.

Cât despre asociația “Aromânilor” care se consideră Români, este limpede că această asociație este întreținută și finanțată de România. Așa zisul Congres de la Tirana organizat în pripă în luna noiembrie 2009, de către Academia Română prin interpusa Comunitate Macedo-română, nu a fost decât o reacție la Congresul devenit Conferință, care s-a ținut la Korcea. La acest Congres care trebuia să fie patronat de Președintele Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, CA invitase, deci puse la curent, unul din vice-președinții Comunității Macedo-române. Ca răspuns la această invitație a fost organizat acel Congres tot la Tirana, cu o lună mai devreme. Este poate util ca să precizăm că la acest Congres au participat numai câteva zeci de persoane, în mare majoritate români, iar lucrările s-au desfășurat exclusiv în limba română.

Consiliul Armânilor invită la dialog pe toți cei care sunt cu adevărat preocupați de destinul acestui neam, și care doresc să reanimeze spiritualitatea specifică armânilor.

Considerăm că statul albanez este capabil astăzi să-și clarifice problemele etnice, religioase prin dialog cu cetățenii lui și nu prin imixțiuni din afară.

Macedonia Antică, din care făcea parte și Epirul, este locul, patria Armânilor și această patrie o poartă în suflet dintotdeauna și mereu, indiferent unde i-a aruncat istoria. A-i acuza pe Armâni că-și iubesc locurile de origine, limba, cultura, miturile, istoria lor aparte, este semn de intoleranță, de lipsă de respect pentru un popor care a trecut cu demnitate prin toate încercările istoriei și, iată, a rămas încă viguros și dornic de a-și apăra ceea ce i-a dat Dumnezeu prin naștere: limba!

Referitor la aceasta, iată ce scria Cicerone Poghirc: “*Atașamentul vlahilor la civilizația și limba greacă, la această minunată țară, Grecia, unde de două milenii își înmormântează strămoșii, este egal cu dorința lor și dreptul lor natural de a-și păstra limba maternă și tradițiile lor, ceea ce nu-i împiedică deloc să fie buni cetățeni greci, cunoscători ai limbii și culturii grecești*” (“Romanizarea lingvistică și culturală în Balcani”, vol.”AROMÂNII – Istorie, limbă, destin”, Editura Fundației Culturale Române, București, 1996).

Recomandăm autoarei să lectureze acest articol al lui Cicerone Poghirc - un adevărat român însă și un mare om de știință, care nu a făcut nici o concesie de tip naționalist în scrierile lui... Multe lucruri vor fi văzute în altă lumină și, poate, așa se va înțelege mai bine problematica armânească.

Iată de ce percepem articolul din ziarul Dvs. ca o manipulare a Armânilor din România și nicidecum ca pe o îngrijorare reală față de „pericolul” în care se află Armânii din Albania. Este o încercare de deturnare a problemei armânești într-o zonă geografică în care astăzi România nu mai poate juca rolul de “patrie-mamă”, pentru simplul motiv că pentru Armânii din Albania, propriul lor stat le este astăzi și propria patrie. Acest lucru este, de altfel, valabil și pentru ceilalți Armâni,

cetățeni loiali ai statelor Bulgaria, Grecia, Fosta Republică Iugoslavă Macedonia, România și Serbia.

A vehicula astăzi, în Europa Unită, asemenea sintagme, înseamnă a fi adeptul unui comportament politic antidemocratic și antieuropean.

În loc să-și manifeste “grija” pentru pericolul în care se află Armânii din Albania, supuși asimilării, România ar trebui să-și asume astăzi deschis deciziile politice neinspirate, comise începând cu jumătatea secolului al 19-lea, când a început mișcarea propagandistică printre Armânii din Balcani. E bine să amintim din ce rațiuni politice a început acest interes al României pentru Armâni. O spune chiar autoarea, citându-l pe Bălcescu, care vedea în Armâni un “avanpost al Românismului în Balcani”. Aceași idee a avut-o și a exprimat-o clar și Mihail Kogălniceanu, care deturna problema ardeleană înspre Macedonia.

Nereușita imixtiunii politice a României în Balcani o constată Anastase Hâciu, care scria în volumul său monumental “**Aromânii. Comerț, industrie, arte, expansiune, civilizație**” (1936, premiată cu “Marele Premiu Năsturel” al Academiei Române). *”Prin mișcarea nouă începută în 1864, dacă pierderile Aromânilor în sânge, în averi și în liniște au fost considerabile, România - pe care atâtea considerațiuni morale și materiale o obligau la aceasta – avea de realizat numai câștiguri: diplomatice, economice, culturale. Preponderența și pretențiunile ei în Balcani își găseau un temei concret și moral numai prin această expansiune culturală, purtată de un popor de misionari aprigi, capabili de orice jertfă. (...) Jertfe sângeroase, crime abominabile, pagube morale și materiale imense a cules un popor liniștit, dar turburat până în adânc de școala lui D. Atanasescu de la Târnova.”*

Unul din “câștigurile” de care vorbește Hâciu a fost Cadrilaterul, trecut la România numai pe baza numărului de Armâni pe care-i socotea Români în Macedonia sub stăpânire otomană.

“Câștigurile” Armânilor, în urma “ajutorului” României: “Pacea de la 1913”, semnată la București, în urma căreia Macedonia a fost împărțită între cele 4 state balcanice, rupându-se astfel pentru totdeauna trupul armânesc; cedarea Cadrilaterului și “aruncarea” Armânilor spre zone din România total neprielnice pentru acest popor de munte; închisorile comuniste, confiscarea tuturor averilor...

Din fericire, istoria este astăzi și de partea lor: Europa este garantul rămânerii în viață a limbii și a culturii armâne, într-un viitor care va fi al diversității lingvistice și culturale, în care statele naționale vor fi obligate să apere limbile regionale, minoritare, mai puțin răspândite.

Mișcarea modernă armânească din România, de după decembrie 1989, se încadrează în acest context european și este o acțiune normală, posibilă numai în cadrul democratic al noilor condiții socio-politice, de țară membră a Uniunii Europene.

Sperăm ca România să dovedească inteligență politică și să fie prima dintre statele din Europa de sud-est, după Fosta Republică Iugoslavă Macedonia, care să recunoască Armânii ca popor cu limbă și cultură aparte, ca minoritate națională cu toate drepturile ce i se cuvin, conform constituției și normelor europene.

Council of
Armâns
(Macedonarmâns)

Consillu Armânjiloru

(Consillu Makedonarmânjiloru)

Head Office: *Moscopoli / Voskopoje – Curceaua / Korce – Po. Box 54, Korce, Albania*
Donation : ALPHA BANK, Korce – “Keshili i Armuneve”, Account No. 012425011001008
www.makedonarman-council.org e-mail : info@makedonarman-council.org

Prin recunoașterea minorității armâne, România ar da un exemplu de o mare atitudine democratică, demonstrând că este capabilă să depășească paradigmele de înțelegere a problematicii minorităților specifice trecutului și ar da dovada că este capabilă să recunoască un model de inter-relaționare a diferitelor grupuri etnice în spațiul unui teritoriu unitar.

Cu respect și considerațiune,

Consiliul Armânilor / MakedonArmânilor
Biroul Executiv

Președinte : Yiani Mantsu

Secretar General : Niculaki Caracota

Cosemnatari la această replică, din partea Comunității Armânilor din România, precum și din partea asociațiilor reprezentative din Albania, Bulgaria, Republica Macedonia, membre fondatoare a Consiliului Armânilor :

Costica Canacheu, România – Președinte Comunitatea Armânilor din România
Arben Lena, Albania – Vicepreședinte Consiliul Armânilor
Mita Kostov-Papuli, R. Macedonia – Vicepreședinte Consiliul Armânilor
Stere Samara, România – Vicepreședinte Consiliul Armânilor
Nico Chiurkci, Bulgaria – Vicepreședinte Consiliul Armânilor